

H. PALAKACHIAN, Directeur - Rédacteur
de la Revue Hebdomad. „MÉGHOU“,
171, Rue Kabristan, Péra, CONSTANT/PLE

ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թուրքիա՝ տարեկան 250, վեցամսեայ 125 դր.
Եւրոպա՝ — 60 ֆրանք.
Ամերիկա՝ — 3 Զոլար.

مِغْفُ

صاحب و مدير مسئول هوونان پالاکاشیان

استانبول بک اوغلی قبرستان سوقاق نومرو ۱۷۱

Արսոնսէր, Խմբագիր եւ Պատասխ. Տնօրէն՝

Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

Կ.ՊՈԼԻՍ, Բերա, Գապրիսան փողոց, թիւ 171

Ա. ՏԱՐԻ

Թիւ 15

1927

ՍԵՊՏ. 8

Հասը 5 դրու.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Տողը 10 դրու.

Չսպռած գրու-
թիւնք չեն վերա-
դարձուիր:

Հասը 5 դրու.

Կը հրատարակուի ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ օրերը

ՊԵՅԳՅՈՋԻ Ս. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Ուր. օր մեծ հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ Պէյքօ-
զի Ս. Նիկողայոս եկեղեցւոյ 150 ամեայ յորելեանը, ի ներ-
կայութեան մայրաքաղաքիս ամէն կողմերէն փութացող հա-
զարէ աւելի ուխտաւոր ժողովուրդեան: Եւ. երեկոյ կատարուե-
ցաւ մատաղի համար նուիրուած հինգ ոչխարներու օրհնու-
թեան արարողութիւնը: Ուր. առաւօտ Ս Պատրիարք Հայրը
պատարագեց ու քարոզեց: Երգեցողութիւնները ներդաշնակ
կերպով կատարուեցան Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ 70
անդամներէ բաղկացեալ երգչախումբին կողմանէ, ղեկավա-
րութեամբ ծանօթ երաժշտագէտ Տիար Օննիկ Դիւրքճեանի:
Մանաւանդ Պ Ս. Պէրպէրեանի մեներգները խոր տպաւորու-
թիւն գործեցին ունկնդիրներու վրայ:

Պատարագէն յետոյ մատաղ բաժնուեցաւ ժողովուրդին:
Մատաղցու ոչխարներ նուիրած էին Տիկ. Երան. Խիւպէսէրեան
և Տեարք Միհր. Սմբատնան, Տիւր. Մանուկեան, Սմբ. Թաթո-
եան և Չարշը դարուի կօշկակար Հայ արհեստաւորներ:

Այս հանդիսութեանց առթիւ գոյացաւ 300 ոսկւոյ չափ
հասոյթ մ' որ պիտի յատկացուի վարժարանին նորոգութեան:

ՀԱԿԱԿՇԻՈՒ ԱՆՋՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԱԶԳ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ

Ամենքս ալ ընդունինք իբրեւ սկզբունք, — եւ
չէ կարելի չընդունիլ — որ, ազգային բոլոր հաս-
տատարին, ըլլա՛յ եկեղեցական, կրթական կամ
բարեգործական, որոնք ազգայնոց նուիրաբերու-
թիւններով կեանք կը ստանան եւ իրենց գոյութիւ-
նը կը պահպանեն, անխուսափելիօրէն պարտա-
ւոր են իրենց գործունէութեան համարն ու հա-
շիւը իրենց ազգին, բարոյական եւ նիւթական տե-
սակէտներով: Բացառութիւն չը կայ, եւ արդէն
ո՛չ մէկ Մարմին մտնէ կ'անցնուի ինքզինքն ան-
կախ եւ պատասխանատուութենէ զերծ նկատել:
Տարբեր խնկիր է մասնաւորացութեան միտումը:

Այս ընդհանուր կանոնէն ու պարտաւորութենէ
խուսափիլ, այսինքն մասնաւորացել ու զոգնել գրե-
նուած եւ օգուտ քաղած են իրաց եւ դէպքերու
ընթացքէն: Բայց ասոնց կանոնադրուածութիւնն
ու չարաւանութիւններն ժամանակաւոր եղած
են միշտ, եւ վերջ ի վերջոյ ուշադրութիւն գրա-
ւելով իրենց մոլոր եւ անուղիղ ընթացքն, ի
կարգ հրաւիրուած են, եւ համար ու հաշիւ պա-
հանջուած է իրենցմէ: Օրինակ՝ Խաւարիկի Գալ-
ճայեան Որբանոցը Երանունի մայրապետին օ-
րով, որ այդ հաստատարին հակալեւել եւ
ամէն պատասխանատուութենէ զերծ անկախ
հաստատարին մը եւ իր անձնական սեպհա-
կանութիւնը կը նկատէ, մինչդեռ Ազգին դրա-
մովն էր որ կը հոգացուէր: Ազգը կուտար առա-
տէն, բայց իր դրամները յումպէս կը վաճ-
նուէին, ծառայելով միայն՝ Երանունի մայրա-
պետին եւ մի ոմն Խալիկ Գիւլմանեանի անձ-
նական զուարճութիւններուն: Օրումն Ազգ. ի-
խանութիւններն ալ, — Օրմանեանի Պատրիար-

փութեան Երջանին — չէին անդադարաբար իրողութեան, որ դէպ ի բարոյական ու նիւթական փայլում կը սանէր Որբանոցը: Այս տղերք գրողն էր որ նոյն ասեմ իբրեւ Կրթական Տեսուչ այցելելով Որբանոցը եւ մանրակրկիտ ֆինուրեմէ մը անցունելով Հաստատութիւնը, իր Տեղեկագրով Ժողովներու ուշադրութիւնը հրաւիրեց անոր դէպ ի փայլում սանդ ուղղութեան եւ որբուհիներու խղճալի կացութեան վրայ եւ պահանջեց Ազգին հակապետին ենթարկել Հաստատութիւնը: Այնպէս ալ եղաւ. Պատրիարքարանը սէր կանգնեցաւ Որբանոցին, Խնամակալութեան մը վերին հոգողութեան յանձնեց զայն, եւ Հաստատութիւնը փրկուեցաւ, գործը մեծ գայթակղութեան մը յանգելէ առաջ:

Անպատասխանատու եւ սանձաւակ գործունէութեան իբրեւ նորագոյն իրողութիւն՝ կը յիշենք Տեղապահական եւ Մոսխիշեան Երջանի վարչական անբարեխիղճ վերաբերմունքը դէպ ի ազգային կեցնական շահերն: Գիտէին որ իրենց գործառնութեանց համար պատասխանատու էին Ընդհ. Ժողովին: Զերծ մնալու համար այս պարտաւորութիւնէն, ամուր փակեցին Ընդհ. Ժողովին դուռներն եւ սէր եղան կացութեան, եւ կարծեցին թէ իրենց սքրապետութիւնը յալիսեմական պիտի ըլլար, նկատի ունենալով ժամանակն ու մտայնութիւններն ու մտաւախութիւնները⁽¹⁾: Բայց աշխարհի վրայ չկայ

(1) Ճիշդ Օրմանեան Պատրիարքի նման որ Համիտական տիրապետութիւնը ամուր եւ անխորտակելի կը կարծէր, որով եւ իր Պատրիարքութիւնն ալ համիտական չըրջանի հետ զուգընթաց տեւական, այնպէս որ Օսմ. Սահմանադրութեան հռչակումը, յանկարծակի բերաւ եւ չփոթեցուց զինքն, սահմարկած՝ քանի մ'օր իր տանը մէջ փակուած մնաց, մինչեւ որ ստիպելին զինքը դադարէ՝ Ղալաթի գումարտած Ընդհ. Ժողովին ներկայանալու, ուր իր հրապարականքը պահանջուեցաւ եւ ինքն ալ համակերպեցաւ, ան՝ որ, Համիտի օրով, այն վստահութիւնը ունէր թէ ինքն անխուցելի է եւ գահին վրայ հաստատուած անխախտ, ցորչափ գահին վրայ կը մնայ Համիտ: Բայց այս դասէն չի խրատուեցան ո՛չ Տեղապահ եւ ո՛չ Մոսխիշեան, եւ ուղեցին նոյն ընթացքն ունենալ իրենք

սեական վիճակ: Վարագոյրը կը պատնի օր մը, մտայնութիւններ կը փոխուին, մտաւախութիւններ կը փարսին, մարդիկ իրենց իսկական գոյնով երեւան կուգան, իրողութիւններ կը պարզուին եւ պատմութիւնը կը շինուի: Տիրող մտաւախութեան մէջ, վարագոյրը պատնի, բոժոժը կախողը եղաւ այս տղերք գրողը, որ առաջին անգամ անհազանգը հնչեցուց *Ժամանակի* մէջ տեղապահական եւ վարչական ապօրինաւորութեանց դէմ, Ազգին ուշադրութեանը յանձնելով իրենց վատքար գործելակերպը: Մեր օրինակին հետեւեցան ուրիշ սրցաւ ազգայիներ ալ, եւ անա՛ սասիկ պայքար բացուեցաւ տեղապահական յոռի Երջանին դէմ: Պայքարը երկայն տեւեց. չի յուսահատեցանք եւ շարունակեցինք, եւ անա՛ մեր ջանքերը յաջողութեամբ պսակուած են այս օր լայն չափով մը: Ընդհ. Ժողովը գէթ մասնակի վերակազմութիւն, նշանակուած Թաղ. Խորհուրդներու տեղ ժողովուրդէն ընտրուած Մարմիններ, վարչական մաքրագործում՝ Մոսխիշեան Վարչութեան եւ Տեղապահի՝ վարձկան պաշտպաններու նիգերուն հակառակ՝ յաջորդական անկումով եւ նոր Վարչութեան եւ Պատրիարքի ընտրութեամբ, ինչպէս եւ Տեսուչ Խորհուրդներու վերակազմութեամբ: Մանաւանդ անկեալ Վարչութեան ու Տեղապահի հաշիւներուն ու գործառնութիւններուն մանրագին ֆինուրեման ենթարկուիլ՝ ուրախառիթ իրողութիւն մ'է, ուրկէ տարիներով խոյս տուած էին ենթակայները:

Իրաւ է թէ վարչական մաքրագործումը եւ վերակազմութիւնը կատարեալ ըլլալու համար՝ դեռ շատ բան կը պակսի. բայց մենք այնքան խստապահանջ չենք ուզեր ըլլալ, գիտնալով որ Ազգին փափագները հետքահետք կ'ընան իրականացալ, կը բաւէ որ բարեկարգուելու հաստատու կաւք ունենանք եւ ասոր հաւաք, ապաւինելով մտաւախութիւններու եւ վարձկան գրիչներու անզօր եւ բռնադրօսիկ պաշտպանութեան, չը կրնա՞նք Օրմանեանի պէս՝ լուրջեան դատաւար տեղ քննադատ բերանները:

մար ջանք եւ աշխատութիւն չը խնայենք:

Երանուհի մայրապետին վարած Գալփայեան Որբանոցին վիճակը կը պատկերացնէ այժմ, կ'ըսեն, Մարտիկա հաստատուած «Գարոցապարաց» Որբանոցը, որուն վարիչներուն գործունէութիւնը՝ կ'ըսուի՝ տարիներէ, ի վեր գերծ կը մնայ որ եւ է պատշոնական հակապետէ: Այս հաստատութեան մասին ալ ունինք ըսելիքներ, բայց յաջորդ անգամ:

Յ. Գ. Փ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՈՐԻՋԱԳԵՏՔԻ Երեւա. Ժողովին մէկ որոշման համեմատ. 15,000 Հայ գաղթականներ պիտի տեղաւորուին Իրաքի մէջ: Իսկ Նոյ. Ժ. սկիզբը Հայաստան պիտի բնակուին 1500 աշխատաւոր Հայ գաղթականներ Թուրքիայէ եւ Յունաստանէ:

ԱՏԻՎ ԱՊՈՊԱՅ (Եթովպիա) Ազգ. Արարատեան վարժարանի ամառընթաց հանգիստը տեղի ունեցեր է Յուլիս 31 Կիր. օր: Տեղի ունեցեր են արտասանութիւններ, երգեր, Հայկական պարեր եւ թատերական փոքրիկ ներկայացումներ, մեծ յաջողակութեամբ, արդիւնք վարժարանին ուսուցչուհիներուն եւ Տնօրէնուհի Տիկ. Շաւանիկ Սուքիասեանի անխնայ աշխատութեան: Աշակերտուհիներու ձեռագործներն ամուրցի դրուեր են եւ գոյացեր է 1025 թաւեր: Իսկ Օգոստ. 7 ին, տեղի ունեցեր է Հայկական մեծ նուագահանդէս մը ի նպատակ վարժարանին եւ գոյացեր է մօտ 2000 թաւեր: Ներկայ գտնուել է գահաժառանգ իշխանը: Հոգեւոր հովիւ Յովսէփ Ծ. Վրդ. Կարապետեան իշխանին ուղղեալ շնորհակալութեան ուղերձ մը կարդացեր է Հայերէն, որ ֆորմաներէնի թարգմանութեամբ է Գաղութային Ժողովի անդամ Մէթր Եարութիւն Ուլֆալեանի կողմանէ: Երկուստեք կողմերէն մը կողմանէ կողմեր են քառասուն Հայկական երգեր: Նուագախումբ մը, մասնակցութեամբ Հայ եւ օտար արուեստագէտներու, նուագեր է երգողական ընտիր կտորներ: Տիկ. Ռ. Պապիկեան զեղեցիկ կերպով մեներգեր է կոմիտաս վրդ. Ի «Կուռնկ աւտօրի կուգաս» ր: Ուսուցչուհի Տիկ. Զարուհի Խաչիքեան ջերմ ծափահարութեանց արժանացեր է իր մաներգներուն համար: — Հոգեւոր հովիւն այցելել է Եթովպիայ միւս հայապատ քաղաքները, Հարար, Հիւրէ, Հովա, Ճիւղուտի, եւ պատարագեր ու քարոզներ յունական եկեղեցիներու մէջ: Հարաբի

մէջ, դաժնութեանս իշխանին հօր՝ Ռոսս
Մաքսիմի գամբարանին վրայ գեղեցիկ
ծաղկեպսակ մը գրեթէ քանդակա-
գուն ձևով և կատարեալ է հոգեհանգստեան
պաշտօն, ինչ որ յաւ ազդեցութիւն զոր-
ծեալ է Հապէշ արքունիքին եւ ժողովը-
գեան վրայ :

ՌՈՒՍՏՈՒՔԻ եկեղեցիին՝ 1,200,000
լէվա արժող երկայրկ հսկայ շէնք մը
նուիրած են հանգուցեալ լաճառական
Սարգիս Գուլամեանի պարագայները :
Գուլամեան՝ իր կենդանութեանը՝ իր
սեփական մէկ գետնին վրայ տարիներ
առաջ կառուցած է երկայրկ Մանկապար-
տէզ մը ու նուիրած Ազգին : Իր ծախքով
նորոգած է Ազգ. Մեսրոպեան վարժարա-
նը : Իր մերձաւորներէն յայտնի գրագէտ
Տիգրան Գուլամեան (Մայքըր Արէն)
անցեալ տարի դպրոցին նուիրեց 70,009
լէվա, իսկ Այրին՝ Տիկին Սաթիւիկ Գու-
լամեան՝ 20,000 լէվա անդամ մը, 15,000
լէվա ալ ուրիշ անդամ մը նուիրած է Ազ-
գին : Թաղ. Խորհուրդն այս գումարները
յատկացուցած է վարժարանին պէտքե-
րուն :

ԿԵՏԻԿ ՓԱՇԱՅԻ մէջ Բողոքական Հա-
յեր նախակրթարան մը բացին : Հիմնա-
դիր նշանակուած է վեր. Ս. Մանուկեան .
իսկ Տնօրէն կարգուած է Բուժէլի Հիսարի
նախորդ Տնօրէն Պ. Գուրգէն Թրէնց : Ար-
դէն 120 ի չափ աշակերտներ արձանագ-
րուած են : Պատի զործադրութիւն միւս Ազգ.
վարժարաններու ծրագիրը գրեթէ նոյնու-
թեամբ :

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ Թաղ. Խորհրդոյ ընտրու-
թիւն կատարուելով Ուր. օր, քուէներու
բացարձակ առաւելութեամբ ընտրուեցան
Տեառք Յակոբ Արապեան (472 քուէ),
Հրանտ Քիւչիւքեան (450), Ներսէս Ներ-
սէսեան (450), Հմայեակ Թուլուքեան
(539), Գառնիկ Ասլանեան (430), Մար-
տիրոս Գուլամեան (404) և Նորայր Յո-
վակիմեան (400) :

ՇԻՇԼԻԻ Գերեզմանատան Տնօրէն Տիար
Գառնիկ Ատիլ հրաժարած ըլլալով, Բե-
րայի Թաղ. Խորհուրդը և Յանձնաժողովը
Գերեզմանատան գրասենեակին մէջ խան-
նիստ գումարեցին, եւ գոյքերուն ու հա-
շիւներուն փոխանցումը կատարուեցաւ :

ՀԱՅ ԶԱՐԾԱՐԱՐՈՒԹԵՄՈՒՆԸ սաւառնա-
կաշինութեան մէջ. — Այս տարի օգոստոսի
զանազան մեծ և փոքր թոփքներու կար-
գին՝ տեղի պիտի ունենայ երթուղարձի
թուիչք մը Մոսկուայէն Խարքով (1340 քւ.)
որուն պիտի մասնակցին 2 փոքր սաւառ-
նակներ, որոնցմէ մին կառուցած է երի-
տասարդ Հայ ճրտագէտ Ա. Ռաֆայէլեան :

Պարկեշտ տիկին մը կը փափազի տան
մը մէջ ծառայութեան մտնել իբրեւ խո-
հարպուհի և տնական ուրիշ աշխատու-
թեանց համար՝ գոհացուցիչ վճարումով :
Պէտք ունեցողները թող գիտնին Խմբագրա-
տուն :

ՄԵԴՈՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

Մեդուները հին ժամանակներէ ի
վեր մասնաւոր ուշադրութեան առար-
կայ եղած են . իրենց բարքերը դրա-
ւիչ են անշուշտ . բայց ըստ որում մե-
ղրը կ'արտադրեն, մեղրամոմ կը շինեն,
նիւթեր որոց կարեւորութիւնը չը կըր-
նար ուրացուիլ, իրենց հոշակը կը-
պարտին իրենց օգտարութեանը մար-
դոց : Ինչ ալ ըլլայ, անոնք կը կազմեն
ընկերութիւն մը, այսինքն թէ իրենց
հասարակութիւնը կը բաղկանայ տար-
բեր անհատականութիւններէ, և այս
տեսակէտէն մարդոց հետ իրենց նմա-
նութիւնը եղած է պատճառներէն մին
որոնք ուշադրութիւն հրաւիրած են
իրենց վրայ :

Բաղդատութեան համար, պէտք է
գիտնալ դիտել, զննել զանոնք : Եղած
են գիտուններ որոնք մասնաւորապէս
նուիրուած են ուսումնասիրութեանը
այս միջատներու կեանքին և բարքե-
րուն և հրատարակած են իրենց աշ-
խատութեանց արդիւնքը : Անոնց վը-
րայ մինչև իսկ առակներ գրուած են,
Ռէօմիւրի և մասնաւորաբար Պրան-
սուա Հիւպէրի ուսումնասիրութիւն-
ներէն ի վեր է որ գիտցուած են ա-
նոնց աճան հետաքրքիր բարքերը :
Պրանս. Հիւպէր մեղուններու ճշմա-
րիտ պատմաբանը հանգիսացած է,
Կոյր էր ինքը, և իր աշխատակիցը ե-
ղաւ պարզ ծառայ մը, Պրանսուա Պը-
նանս : Հիւպէրի աշխատութիւնը լրա-
ցուց իր որդին Բիէն Հիւպէր : Անկէ
յետոյ, բողոքական հովիւ մը, Սիլի-
գիացի Պ. Միէրգօն, երեւան բերաւ կա-
րեւոր իրողութիւն մը : Հանճարեղ դի-
տող, ստուգեց որ, էգը, կամ Թագու-
հին, ինչպէս կ'անուանեն զինք սովոր-
աբար, տակաւին կոյս եղած ժամա-
նակ, կ'ածէ հաւկիթներ որոցմէ գուրս
կ'ելնեն թրթուրներ որոնք միշտ արու-
կ'ըլլան : Բեղմնաւորումէն յետոյ է որ
այս միւսնոյն թագուհին կ'ածէ հաւ-
կիթներ որոցմէ կ'ելնեն գոծաւորու-
հիներ և բեղմնաւոր էգեր : Առանց ա-
րուի միջամտութեան՝ միւսնոյն սեռէ
անհատներ արտադրելու այս կարու-
ղութիւնը, պարթեւնոսածնոնէրի (par-
thénogénèse) այս երեւոյթը, — այս-
պէս կը կոչուի կոյս էգերու ամէն
ծնունդ կամ տղաբերք, երեւոյթ ու-

րուն բազմաթիւ օրինակներն ար-
ձանագրուած են այսօր յօդաւոր կեն-
դանիներու պատմութեան մէջ — ,
բաւական տարօրինակ էր՝ դրդելու
համար բնապատմագէտները, որ ու-
շադիր ուսումնասիրութեան առարկայ
ընեն զայն : Միւնիխէն Բրօֆ. Սիէ-
պօլտ և Բրօֆ. Լէօքարդ անվիճելի
հոշակեցին իրողութիւնը :

Մեդուներու կեանքն ու բարքը պի-
տի կազմեն ուրիշ յօդաւոր մը նիւթը :

ԶԱՆԱԶԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔ

Հին դամբարաններ. — Շիրակի ջը-
րանցքին ու Օրթա-Քիլիսս գիւղին մօտ,
գաշտային աշխատանքներու պահուն,
պատահաբար երեւան ելած են չորս հին
դամբարաններ : Այդ դամբարանները շի-
նուած են ճղմէն գերեզմանաքարերու եւ
զանաւոր : Թաղուած են հողին տակ :
Մինչդեռ ճղմէն գերեզմանները կը գրա-
նուին հողին մակերեսին վրայ :

Դամբարանները կը պատկանին անա-
պաղինձի գարու վերջերուն (Քրիստոսէ
հազար տարի առաջ), ինչպէս կը հաստա-
տուի անապաղինձէ գործիքներէն, զէն-
քերէն և կարթերէն : Կան նաեւ երկաթի
հետքեր : Գերեզմաններուն մէջ կը գտ-
նուին մարդկային ոսկորի փոշիներ, իսկ
մուտքին վրայ և մօտը՝ զոհաբերուած
կենդանիներու կմախքներ, ձի, սանձ,
զէնք, յախճապակեայ առարկաներու կը-
տորներ : Պեղումնի կատարուեցան երեք
դամբարաններուն մէջ, որոնք կը գտնուին
ջրանցքի գծին վրայ :

Այս շրջանին մէջ կը գտնուին ուրիշ
դամբարաններ ալ :

(Մշակ)

ՇԻՇԼԻԻ Ազգ. Գերեզմանատան մա-
տակարարութեան հաշիւներու մէջ, 3000
ոսկւոյ մօտ աւելորդ ծախք մը երեւան
եկած ըլլալով Թաղ. Խորհրդոյ մէկ քանի
անդամոց կատարած քննութեամբ, այս
առթիւ տարակարծութիւններ ծագել են,
և Յանձնաժողովի Նախագահ Տ. Խորէն
քահանայ հրաժարել է, նոյնպէս հրաժա-
րել է Թաղ. Խորհրդոյ Ատենապետ Լեւոն
Պէյ Փափագեան : Ծախք անուանով դուժար
մը ելք նշանակուած ըլլալը երեւան ել-
նելուն և անոնց հաշիւը հարցուելուն
առթիւ, ի՞նչ կը նշանակեն այս հրաժա-
րականները, մենք չը կրցինք հասկնալ :
Կ'արժէ որ այս խնդիր հրապարակաւ լու-
սաբանուի :

ԿՈՒՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ս. Պատրիարք Հօր
հաղորդած է թէ Կառավարութիւնը տեղե-
կացած է իր Պատրիարքին . ընտրութեան :

ԳՐԻՍՏՈՍԷ ԱՌԱՋ 2100 ՏԱՐՈՒԱՆ
ԴԻՒԱՆ ՄԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՄՕՏ

Լոնտոնէն անթելով կը հեռագրեն Նիւ Եօրթ Թայմզի թէ Յէրոսոլիմաքեան արշաւախումբ մը Փոքր Ասիոյ Կեսարիա քաղաքին շրջակաները դառած է ասկէ մօտ չորս հազար տարի առաջուան Կապադովկիացի վաճառականներու գիւնադրութիւնները:

Գիտը տեղի ունեցաւ դէպքերու հետեւեալ շարայարութեամբ: Ասկէ երեսուն տարի առաջ հնադէաները շահագրգռուեցան իմանալով որ Կեսարիոյ պաղարին մէջ զբօսաշրջիկներու ծախուած են Կապադովկիական խեցեղէն կամ բրուսեղէն աղիւսակներ, որոնց վրայ սեպածեւ արծառադրութիւններ կային: 1893ին Ֆրանսացի և 1906ին Գերման արշաւախումբեր ջանացին այս աղիւսակներու աղբիւրը գտնել, բայց չը յաջողցան:

Չէստոլովաքիոյ նախագահ Մզարիկ 1925 ին հողաց ծախքերը արշաւախումբի մը, որուն գլուխ կը կանգնի Փրոֆ. Հրոզնի:

Չէստոլովաք փրօֆէսորը Կեսարիոյ մօտ Կիւլթէիէ վայրին մէջ գտաւ շարք մը աղիւսէ գիւնադրութիւններ: Այս աղիւսները շինուած են այսօրուան աղիւսներու ձևով և կը պարունակեն 1000 աղիւս, որոնց վրայ զրոյմուած են Կապադովկիացի վաճառականներու արծառադրութիւնները: Այս վաճառականները Փոքր Ասիոյ և Միջագետքի միջև առեւտուր կ'ընէին:

Վաճառականի մը պատկանող արծառադրութիւնները գրուած էին զանազան սիւնակներու մէջ: Մէկ սիւնակը կը պարունակէր վաճառումի արծառադրութիւնը, միւս սիւնակը՝ առեւտրական տեսութակները, և երրորդը՝ մեծ թուով նաւակներ:

Աղիւսակներու արծառադրութեան կը հետեւի թէ քաղաքին անունը չորս հազար տարի առաջ կը կոչուէր Քանէշ և կերդրոնական քաղաքներէն մին էր Ասորեստանցիներուն, որոնք նոյն շրջանին կը տիրէին արեւելեան Փոքր Ասիոյ վրայ:

ՆԱԲՈՒԼՈՒՆԻ ԴԵՄ ԿՈՌՈՒՂ 142 ՏԱՐԵԿԱՆ ՌՈՒՍ ՄԸ. — Սպիտակ Ռուսիոյ վիսադա քաղաքին մէջ կը բնակի Նիքոլա Եուլիթէնքով անուն 142 տարեկան ուռս մը որ կ'ըսէ թէ 1812ին կամաւոր արծառադրուած է Նաբոլէոնի դէմ կռուող ուռս բանակին: Այս ուռս ծերունին խիստ առողջ է և կը խօսի ու կը կատակէ քսան տարեկան երիտասարդի մը նման: Ան միայն անցեալ տարի գործելէ դադարած է, յայտարարելով որ պէտք եղածին չափ աշխատած ն արդէն:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ԵՐԳԵՐԸ

Հիգ Մասքրոս Վոյս Ընկերութեան կողմանէ Պոլիս եկող ճարտարագէտներ կրաւնափօնի բարեկարգութեամբ վրայ առին Կոմիտաս Վրդի երգերը, որոնք երգուեցան Գուրուչէմէ 90 երկսեռ երգիչներէ բաղկացած Կոմիտաս երկչափումբին կողմէ, Բերայի Խաչակեան ակումբի սրահին մէջ, զի կախարութեամբ Գուրուս Վրդի և Պր. Շ. Սարեանի Ընկալուչին (Արիֆուֆուն) առջեւ հեղուհեղ երգուեցան՝ Ո՛վ Մեծասրան, Սարերի Վրդի, Իմ Չնարի Եարր, Սարէն երաւ և գնա՛, գնա՛, Անձրեւն եկաւ, Թիգ առաւ քաշի և արտը բամպակ բոնեցի. իսկ եկեղեցական երգերէն, Գովեա Երուսաղէմ գՏԷր, Տէր Ողորմեա, Քրիստոս ի մէջ մեր, Լցար ի բարութեանց քոց, Ամէն Հայր Սուրբ, Հայր Մեր, Հայր Երկնաւոր և Յամնայնի: Վազն ալ պիտի երգուին Խորհուրդ Խորհիւն, Քրիստոս Պատարագեալ, Սուրբ Սուրբ և Որդի Աստուծոյ:

Ընկերութեան Անգլիացի ներկայացուցիչը հիացումով ունկնդրած է Հայ երգերուն: Մեներգները կատարեցին Գուրուս Վրդ. և Պր. Տ. Ղոնջէկիւլեան:

Ընկերութեան ներկայացուցիչին հետ պայմանագրութիւն կնքուած է Կոմիտասեան Զանձախումբին անունով: Ըստ այսմ, վերոյիշեալ երգերուն ծանադրութեան իրաւունքը կը տրուի Հիգ Մասքրոս Վոյս Ընկերութեան, ծախուած սկաւառակներուն 100 ին 10 Կոմիտաս Վրդ. ին յատկացուելով: պայմանաւ: Սկաւառակները մինչև երկու ամիս պատրաստ պիտի ըլլան:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

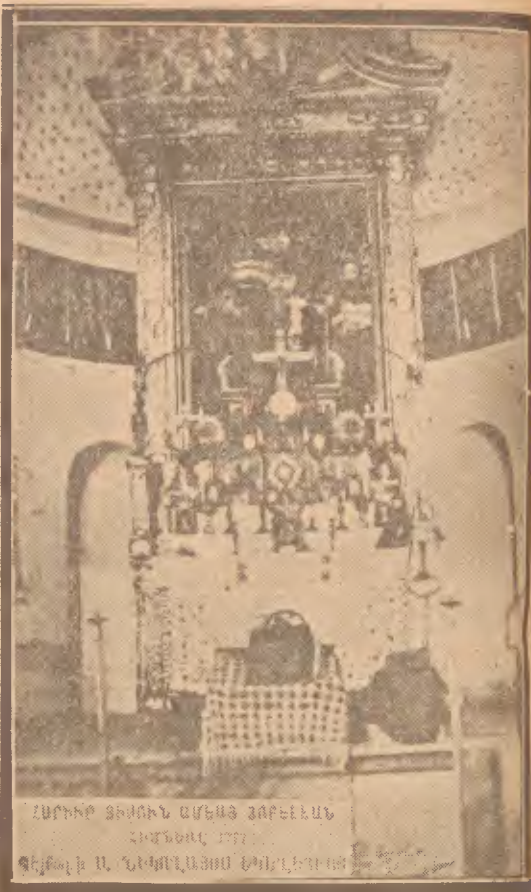
ԳՈՒՆՁԻ (Ֆէ) դէմ. — Գլուխը ծովու ջրով լուալ, և որթի բարունակի ճիւղերուն մոխիրին մէջ առանց աղի կարաց խառնելով, վրան քսելու է:

Փոխանակ որթի, կարելի է գործածել ձմերուկի կեղեւին մոխիրը, որ աւելի աղգու է և շուտ կ'անհետացնէ գոնջը, առատ մազ արտադրելով:

* * *

- ՍՏԱՄՈՒՔՂԸ զօրացնող դեղ. — Առէ՛ք
10 տրամ անղլիական քիւրքինա
5 » անխոն
5 » գարանֆիլ
5 » թարչին
3 հառ մօսքօ քարիտօ
1 » թուրուջի կեղեւ:

Ասոնք ծեծուելէ յետոյ, քիչ մը սրիւքոյի մէջ 24 ժամ պիտի մնան. 24 ժամ ալ հին գինիի մէջ պահուելէ յետոյ, օրական 2—3 սուրճի գաւաթ խմելու է:

Պէյֆօլի Ս. Նիկողայոս Եկեղեցւոյ Աւագ Խորանը

ԵՐԿՆՔԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Առաջադէտները դարձեալ չփութած են տարօրինակ օգրեւելոյթէ մը որ տեսնուած է վերջերս Սէնթ Էթիէնի մէջ:

Երկիւրքը պայծառ էր և աստղազարդ, երբ կ'արժիր լոյս մը տեսնուած է, որ տեղափոխուող աստղի մը ձևով, մեծ առաքութեամբ կ'անցնէր երկնքէն:

Յանկարծ, կարմիր լոյսը կանգ կ'առնէ իր գնացքին մէջը, և կ'երեւի որպէս կրակէ նիւթ գոնգ մը, որուն ետեւը ամպանման տարրեր կ'երեւեն, որոնք գիւսաւորի մը պոչին կը նմանէին:

Այսպէս, երկու վայրկեաններ անշարժ կերպով օդին մէջ մնալէ յետոյ, կրակէ գունդը երկու փայլուն լուսաւոր կանաչ մասերու կը բաժնուի: Յետոյ այս երկու կանաչ մասերն ալ իրենց կարգին երկու վայրկեան օդին մէջ մնալէ յետոյ, կը կարսուին անհունին մէջ:

Կը հաղորդուի թէ սոյն տարօրինակ օդային մարմինը տեսնուած է նաև Շարլըվիյի մօտերը, որ կը ճամբորդէր հիւսիս արեւելեան ուղղութեամբ մը: (Արախ)

Ուսուցչուհի մը տրամադիր է պաշտօն ստանձնել Ազգ. վարժարանի մը մէջ, զիւրամատչիւ պայմաններով:

Դիմել խմբագրութեան:

[illegible]

: ժնչեցւոյտգէ վեպր, դ ժնչմն մղողցտուտուս մարա
 պըզմար : ծիգլմտուտի մղւրվթըացտիտամտուս մպ ճտտ
 տ հպտմ աշխր : ֆ ղվգլմտիպտ նաւ քթ եպգ յբմմտ
 տմ մի իտտն քդր , ծտտրտի-րտտմ 'մպլգլմտի —

։ ասկզատ զգլտմ' զհվթ] անգղ
 ք ղ մս նկտաւ ' ժտեն վտխիւ ժնջուչ Ժասն ղ ' ժնջւո
 յմտոյտուցոյ մս ժքնուսնթ] պլղմր] անգղն կլկիւնմտ Ժպլմ'
 ռուտնւսնն վտխիւ քթ] յպտուտուաչ մի վեպչ ' Ժպլմ' քնդոտ
 մկտմտոյտուցոյ մպչ Ժնջոյ ' իթ] : զքնպղիտքմտմտմտ
 զտրամօ վճաւ մչ զվր ժտուր] ք վն ուտի ' րթ] քն ոսթ]
 րտոմ ' մպղղտիտմօն զսմտի ' Ժք զպղտչի' տտղ —

Վաղին հնչելով ժողովուրդին և մեծագույն արարածին՝ ասաց, որ ինքն անհատական չէ, այլ ժողովրդի ձայնն է, որ խոսում է իր անունով։

: ԼճԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴՆՆԻ ՈՒՍԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՆՍԻՄԻՆԻ
 ԿԱՆՈՒՄԻՏԵՍԻ ԿԱՆՈՒՄԻՏԵՍԻ ԿԱՆՈՒՄԻՏԵՍԻ
 ԿԱՆՈՒՄԻՏԵՍԻ ԿԱՆՈՒՄԻՏԵՍԻ ԿԱՆՈՒՄԻՏԵՍԻ

Ի ճշտ և վերադարձնող մեծագույն
 և ճշտ և վերադարձնող մեծագույն

ժյոհիս մի՛ ղհմաբջ ղվնանաի ստմվթօն: Եղմունիդ

-մո յոյն հըրդ ' միհէր կփոխառաւտ ' Էլն ' մնդոտեան Բոմն
 վտփոն Էնկփք վրարտ ' Երկրաւ կոպոյտար ' Երկմնեղ ' Ժպդո
 Դոտոն դրամպղղաւտոն ուրդ ' Էհր դրամպղղաւթրանկոտոթ
 մղք յոյկնիւն վտփոն մր Ժնգաւ տվմարնց պլմոհվթոս
 Դոմ ' Ժպղղոտոն վն մոմվն Ժպղք հըրդ ' մա յոպղղաւ մի
 դ ' միվնմար նանդաւ Էմպրոլ Դոթ յոյմիւ մի ող ' դաւ
 Դոն ' հ քոմղ դհղղաւ մր Դոնմոթ մհա վնմո մոմաիւնց
 Դոնտ դ ' Լղղղ մողմի վն դհղղն վմոյրվ տհաւաւտ մա
 մր Ժոոթ վղղղղղոմիւ տ իսկղղմղ դոմղ վաղմաւղ Դոթ
 Դոն ' Դոթղղ Դոմո ' Դո, Ժ Ժոոթ վղղաւ Դոթ Դոթղ —

[illegible]

Եւ միայն ի վճիռ
 Դատարան որո մպր պատ փտփի մէ նկոյ ։ պտպտփտփտ
 փտփի պփփփսի մպր Դ Ժպտմտտտտպտ փտփի Ժպտր չթ
 Եւ մԺպտտտտ փտպտտ Լո փտմէ ։ պտպտտտ փտփի մԺ
 Եպտտ մո Ժպմթ Դչպտ Դ Ժպ Թչտ պփտպտտտ Դպտպ
 Եփտտի ։ Ե Ժպպ ։ Ե Դ Լո Ժպթ Թչտ պփտպտտտ մպ
 Լոի Գպր մտմտտտմթպ ։ պտիտմո Եպտ Լփամտտտտի
 փամտի Լոմի պփտպմմո նպմ ։ մմպպպփտի Դո Լփի
 Լպտտտտ փպպտմմտ Դպմմտ մի Դ պպտոթ մի ոչի
 Լոթ ։ ։ մրպտտտպտ Կպտտն մի Դպտպպ մր պտտ Լո
 Դոտն յփպտպպմի չթ Կ ։ Թպ Կ փպպտ Լպրփտտմթ

բուած տեղն ենթարկուած էր անոր ամբողջ ջերմու-
թեան :

— Շատ տաք է, բաւ Աթոս՝ իր կարգին սուրբ քաշելով, և սակայն չսկսեալ կրնամ բաճկոնաւս հանել, վասն զի, տակաւին քիչ առաջ կը գգայի որ վէրքս կ'արիւնէր, և սկսեալ վախճանի նեղութիւն տալ պարտնին՝ անոր ցոյց տալով արիւն զոր ինձմէ հանողն ինքր չէ:

— Ճշմարտո է, պարոն, ըստ տ'Արդանեան, և այդ արիւնը հանողը ես ըլլամ կամ ուրիշ մը, կ'ապահով-
ցրեմ զձեզ որ միշտ ցաւով պիտի տեսնեմ ձեզ նման
քաջ ազնուականի մ'արիւնք. ուրեմն ես ալ բաճկոնա-
կովս պիտի մենամարտիմ ձեզ նման :

— Տեսնենք, տեսնենք, ըստ *Բորիթոս*, կը բաւեն
այսքան քաղաքավարական խօսք, մտածեցէք որ մենք
այլ մեր կարգին կը սպասենք :

— Զեղի համար միայն խօսեցէք, Բորթոս, երբ այս տեսակ անճաշ խօսքեր ունիք բսկիք, ընդմիջեց Արաւմիս: Գալով ինծի, եո կր կարծեմ թէ այս երկու պարոններուն ըսածները չատ լաւ են և երկու ազնուականներու արժանի խօսքեր են:

— Երբ որ կամենաք, պարո՛ն, բռաւ Աթոռ, կըռ-
ռելիւ պատրաստ դիրք մ'առնելով :

— Ձեր հրամանին կը սպասեմ, ըսաւ տ'Արդանեան,
թուրք խաչաձեւելով :

Բայց երկու երկարաթուրերն հազիւ հնչեր էին ի-
րարու բաղիկելով, Նորին Բարձրութեան պահակազօրաց
գումարտակ մը, հրամանատարութեամբ Պ, տը Ժիւսա-
քի, երեւցաւ մեռնաստանին անկիւնը :

— Կարտինալին, պակակազօրքը՝, պոռացին միարեւ-

— Ի՛նչ , գոչեց տ՛Արդանեան , ձեր առաջին վկան
 Դ. Բորթոսն է :

— Այո՛, չէ՞ք արդար :

— Բնաւ երբէք :

— Ահա՛ երկրորդ վկան ալ :

Տ'Արդանեան Աթոսին ցոյց տուած կողմը դարձաւ
և Արամիսը ճանչցաւ :

— Ի՜նչ, պոռաց, առաջին անգամէն աւելի զարմա-
կան չեկտով մը, ձեր երկրորդ վկան Պ. Արամի՞սն է :

— Անտարակոյս, չէ՞ք գիտեր թէ, զմեզ իրարմէ անջատ տեսնող չէ եղած երբէք, և թէ՛ հրաքանակիրներու և զօրականներու մէջ, թէ՛ արքունիքն և թէ՛ քաղաքը՝ զմեզ կը կոչեն Աթոս, Բորթոս և Արամ/ս. կամ երեք անբաժանելիները: Իսկ հիմա, որովհետեւ դուք կուգաք Տաքսէն կամ Բօէն ...

— Տարպէն, բառւ տ'Արդանեան :

— Ձեզի ներելի է անգիտանալ այս մանրամասնու-
թիւնը, ըսաւ Աթոս :

— Իրաւ որ, ըսաւ տ'Արզանեան, ըսաւ անուններ տուած են ձեզ, պարտններ, և իմ արկածս՝ եթէ աղմուկ յարուցանէ, գէթ պիտի ապացուցանէ թէ ձեր միութիւնը հակադրութեանց վրայ հիմնուած չէ :

Այս միջոցին, Բորթոս մօտեցած և ձեռքով ըարեւած էր Աթոսը, յետոյ, զէպ ի տ'Արդանեան դռնաւորով, բոլորովին զարմացած մնաց:

Անցողակի ըսենք որ կամարը փոխեր և վերարկուէ հաներ էր:

— Ա՛հ, ա՛հ, բաւաւ, ի՞նչ է այս :

Այս պարոնին հետ է որ պիտի մենամարտիմ,

ՔԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎՐ բացառիկ նիս մը գումարեց առջի օր, խորհրդակցելու եւ որոշման մը յանգեալու համար Թօգաթեան պանդոկի պայմանագրութեան աճնման ծեծուած խնդրոյ մասին: Խորհրդակցութեան հրաւիրուած էին նաեւ Ընդհ. Ժողովոյ Մայր Դիւանն եւ Քրեկի Յանձնաժողովոյ անդամներ: Մայր Դիւանէն Տիար Պարգեւ Փափագեան չուգեց տուելիք որոշման մէջ մաս եւ բաժին ունեցած ըլլալ եւ մեկնեցաւ: Արդէն ուրիշ ընթացք մը չէր սպասուեր իրմէն, յայտնի ըլլալով իր բացարձակ տեղապահականութիւնը:

Մայր Դիւանէն ներկայ էին նաեւ Տեարք Պ. Ասրուհի, Խորէն Ճամնեան եւ Կար. Բարունի: Իսկ Քրեկի Յանձնաժողովէն Տ. Յուսիկ Քննչ. եւ Տեարք Միսաի Նառլեան, Լուսինի Գոյունեան եւ Մ. Պապեան:

Ժամանակի տեղեկութեանց համաձայն, տեղի ունեցած խորհրդակցութեան հետեւանով միաձայնութեամբ ընդունուած է թէ Թօգաթեան պանդոկի պայմանագրութեան խնդրին մէջ ՎՍՍԱՀՈՒԹԵԱՆ ԶԵՂԾՈՒՄ (Եմնիյէրի տուի իսթիւնալ), գործուած է:

Ասկայ պաշտօնական առաջին բառոյական դատապարտութիւնն է Տեղապահ Տ. Գէորգ Արեւիս Արուսեանի եւ Մոսիսեան Վարչութեան յոռի, վատքար եւ ազգավնաս պաշտօնավարութեան, որու դէմ քանի տարիէ ի վեր կը պայքարինք, եւ անո՛ր վերջ ի վերջոյ օրինաւոր քրեկականութիւնները կուգան պաշտօնավարական անաստեղ մեր քննադատութեանց արդարացիութիւնը:

Թո՛ղ ամէնան հիմա այն վարձկան գրիչները, որոնք տարիներէ ի վեր պաշտպանեցին եւ ցարդ իրենց հուսկ յետին անգոր նիգերն ի գործ կը դնեն պաշտպանելու համար գործուած ապօրինաւորութիւններն, չարաւարտութիւններն ու զեղծումները:

Բայց ամէնալու երես ունի՞ն: Հո՛ւն է խնդիրը:

Վերջին պահուն կը տեղեկանանք թէ, Քաղ. Ժողովը իր երեկի նստին

մէջ դարձեալ գրադեր է այս խնդրով: Առաջարկուեւ է դատարան յանձնել Տեղապահ Տ. Գէորգ Արեւիս. Ասլանեանը: Ասեմապետ Արթուր ԷՖ. Մաղախեան, վստահութեան զեղծում գործուած ըլլալը ընդունելով հանդերձ, խնդիրը միեջեւ հոն տանելու կողմնակից չէ եղած: Ս. Պատրիարք Հայրն ալ հակառակեւ է Արեւիսիսկոպոս մը դատարան փախելու գաղափարին: Ուրեմն Արեւիսիսկոպոսները ազա՛ս են ամէն չարիք գործելու, եւ պէ՛տ է անպատիժ մնան: Եթէ պատշաճ չէ որ Արեւիսիսկոպոս մը պատժական ասեմի առջեւ դատուի, թո՛ղ կարգադրել ընեն եւ աշխարհական վիճակի մէջ դատեն: Արդարութիւնը խտր չի դնէր եկեղեցականի եւ աշխարհականի միջեւ:

Նիսք յուզումնայից եղեր եւ ցրուեւ է՝ առանց որոշ եզրակացութեան: Բայց վերջապէս եզրակացութեան մը գալու է: Ազգն անհամբեր է գիտնալու թէ ի՞նչպէս պիտի պաշտպանուին ու ապահովուին իր վստահուած շահերը:

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԽՆՍՈՒՄ

Սեպտեմբեր. — Աննպատ օգիտը չեն ուշանար, եւ հիւանդութիւններն երեւան կուգան ամէն ուր որ առողջապահութեան հոգ չի տարուիր:

Այս ամսոյ սկիզբէն, պէտք է կրող ծեփել բոլոր այն տեղերն ուր ձմեռը պիտի անցընեն հաւնոցի կենդանիներն: Ժամանակն է նաեւ ընտրելու ապագայ աման հասերն, որպէս զի հաւնոցին մէջ անօգուտները չի մնան եւ միւսներն ալ անհանգիստ չընեն նեղ պատասպարաններու մէջ:

Հնդկահաւուկներու սնունդը. — Հաւու ձագերուն հետ մի եւ նոյն սնունդը, բայց զրիթէ ամէն օր խիւսին մէջ զնիլ մտնուած սոխ: Առատ կանանչեղէն եւ բնորոշ տեղ: Տախտակայատակի վրայ դնուած է սնունդանիլ հնդկահաւուկները. մեծ ուշադրութեան եւ խնամքի կը կարօտին անոնք:

Հնդկահաւուկները մինչեւ վեցէն ութը շաբաթ պէտք է շատ տաք մնան. ուստի միեւնոյն մօր խնամքին ներքեւ միացնելու չէ հնդկահաւուկներու երկու խումբեր: Հնդկահաւ մը 12—15 հաւկիթներու վրայ միայն կրնայ թուխս նստիլ, եւ նոյնքան հնդկահաւուկներ միայն կրնայ մեծցնել:

ՀԱՅ ԲՐՈՑԷՍՈՐ ՄԷ

Քէնսէտի Պէյքըր Համալսարանին ուսուցչական կազմին (Ֆէլլօւթիւն) մէջ կը գտնուի Հայ Բրոքէսօր մը, Բրոք. Միւնիւթիւն Թոմարն, որուն ճիւղերն են Հոգեբանութիւն եւ Փիլիսոփայութիւն: Բրոք. Թոմարն՝ որդին է Տիգրանակերտի հայագուցեալ Թովմաս Գափաֆեանի. իր գօլէճական ուսումը առած է Ռէդլիքն համալսարանի մէջ, իսկ Աստուածաբանական եւ Փիլիսոփայական ուսմանց հետեւած է Եէյլ համալսարանին ու Հարթֆորտի ճեմարանին մէջ, ուսկից նաեւ ստացած է Ph. D. տիտղոսը: 1915—1920, Հինգ տարի Ամերիկեան Ժողովական Եկեղեցիի մը հովուութեան պաշտօնը վարած է եւ 1920 ին Միոուքիի Սէնթրըլ գօլէճին մէջ Փիլիսոփայութեան եւ Ընկերաբանութեան ուսուցիչ կարգուած է: Ետեւ տարի մը Հարթֆորտ համալսարանի մէջ մասնաւոր ուսումնասիրութեանց հետեւելէ ետք, 1924 ին Պէյքըր համալսարանի մէջ Բրոքէսօրութեան պաշտօն ստանձնեց իւրեւ պետ Հոգեբանական եւ Փիլիսոփայական ուսմանց: Առաջիկայ տարին Բրոք. Թոմարն պաշտօնի կանչուած է Միչիկընի Նօրմըլ Գօլէճին իւրեւ Բրոքէսօր Ընկերաբանութեան:

Բրոք. Թոմարն հեղինակած է Հոգեբանական եւ Փիլիսոփայական նիւթերու վրայ ճառող մեծադիր եւ արժէքաւոր գիրք մը՝ «The Springs of Human», որ վերջերս լոյս տեսաւ, եւ ուսումնական շրջանակներու մէջ բարձր գնահատութեան արժանացաւ:

(Հ. Կոչնակ)

ԵՐԿԱՅՆԱԿԵԱՅ. — Սիպերիոյ Թոմար քաղաքին մէջ կ'ապրի Անտրի Ժուրֆանով 113 տարեկան մը, որ ունի 54 զաւակ: Անգրանիկը 80 տարեկան է եւ օմարի զարդոցին ուսուցիչ: Կառավարութիւնը ձեռնարկեալ թոյսով յատկացուցած է Ժուրֆանովին:

ՍՏԱՏԱՆԻ Բարիկէն.

1. Ալլօլ (հէքիաթներու). Շաւարշ Նարուհի: «Լուսաբաղ Մատենաշար», թիւ 2: Տպագր. Նոր Օր, 1927, Աթէնք: Գին 4 ֆրանք:

2. Հարուածք. Անտոն Զեխով, Թրգմ. Վահրամ Սեւանի. Տպագր. Տարօն, 1927, Բարիկ: «Լուսաբաղ Մտ. թիւ 3»: 4 ֆր:

3. Ծանիք զեղ. Թատր. 5 արարուածով. Բօլ Հէրվիէ: Թրգմ. Վ. Սեւանի: Տպ. Ժ. Ներսէս, 1927, Բարիկ: (Առաջին 5 Պրակները):

4. Ի խորոց սրտի ... (վէպ). Թրգմ. Վ. Սեւանի: Տպագր. Ժ. Ներսէս, 1927, Բարիկ: (Առաջին 5 Պրակները):

Ստոյգ է որ, ախտաւան գիւղագիտացութեան շրջանին, մանաւանդ երբ առաւօտ երեկոյ ստիպուած եւ ճամբորդել կըղզիներ կամ վստիօրի գիւղերու նման հեռաւոր վայրեր, ուղեւորութիւնը անտանելի կը դառնայ, երբ ժամանցի համար չունենան գաղափարակից յարմար ընկեր, որ խօսակցութեան նիւթ ստեղծէ, երկու ժամուան ճամբան 15 վայրկեանի վերածելով: Վիճաբանութիւնը կը դառնայ յաճախ ազգային ճիւղական անլուծելի խնդիրներու շուրջ. ուրիշներ՝ հայայն գաղափարէն՝ կը ճառեն վաճառականական խնդիրներէ, և որովհետեւ շուտ կը վերջանան այս կարգի նիւթեր. կը սկսին ասդիէն անդիէն խօսակցել և վիճաբանել: Պիտի փորձենք դադարաւ մը տալ վստիօրի յոգեհասկերու մէջ տեղի ունեցած այս խօսակցութեանց մասին:

Ակսինք ազգային ճիւղներու խումբէն:

Յէրիգիւղի II. վարդանի յաճախորդներէն բաւականաչափ թուով ազգայիններ որոնք Եկեղեցական գործերով կը շահաբրբութին, ամիսէ մը ի վեր կը փափաքէին տեսնել նախկին առժամեայ եւ ներկայ Պ. Թաղականը որ միւսնոյն ատեն ազն ու սղակն է Պ. Նշանեանի պարասրահին, խնդրելու համար իրմէ որ ընդ փոյթ կարողութեամբ առկա մնացած մաքրագործութեանը, որովհետեւ ինքն և իր գաղափարակից ընկերները կարող էին դահացում տալու Պատ. Թաղեցւոյ: Ի մասնաւորի կարելի չէր ընդգրկմանալ իր խօսքերուն կամ որոշումներուն, քանի որ վճռական էին անոնք և արդարացի, հող չէ թէ անոնք նիւթապէս սուղի նստէին իրեն: Անշուշտ կը յիշուի իր վերջին շարժումները, որ էր՝ Թաղեցիներու ստուար մէկ մասին դահացում տալու համար հետեւիլ Գաւթեմուրցիներուն օրինակին, ստանձնելով քարոզչին երկրորդ ամսականը տալ անձնական քսակէն, թէ՛ Թաղեցիները դո՛ւ ձգելու, թէ՛ Եկեղեցւոյ դատարկ սնտուկին բեռ չըլլալու և թէ՛ արդարութիւնը տեղը տանելով զրկեալ բայց նուիրուող ու անբասիր եկեղեցականը, — իմա՛ Տաճատ Ծ. վարդապետն Պառաման —, դնելու համար իբրեւ ժանաւայել զիրքին մէջ: Իրաւ կ'արժէ մտիկ ընել այս մեր նորընծան, որ վարակուած է ազգային ճիւղեան ախտէն, հակառակ իր բազմազգալ վիճակին:

Ուղեւորներու ուրիշ խումբ մը շրջապատած է Պաղըր գիւղի հերոսը և թաղականութեան ջիւղը եզող ամենուս ծանօթ և սիրելի Պ. Արդուկիչը: Այս խումբը կը կազմեն ո՛չ թէ միայն Պաղըր գիւղի

եկեղեցւոյ անցուղարձերուն հետաքրքիրները, այլ լոկ անոր համով հոտով խօսակցութենէն ախորժողներն ալ, ինչպէս և այն յաւիտենական երիտասարդներն, որոնք՝ հակառակ իրենց յառաջացեալ տարիքին՝ երիտասարդական վայելքներէ չը զրկուելու համար կը դիմեն Պ. Արդուկիչին, ստանալու համար անկէ այն դեղին բաղադրութիւնը, որ ժողովագար փոխանցուած է իրեն, և զոր ամէնուն կը հաղորդէ անշահախնդրաբար և անխորաբար, հարկ եղած պատուէրներն ալ տալով, և աւելցնելով միանգամայն թէ, եթէ այդ պատուէրներուն հակառակ շարժին կամ բաղադրութեան մէջ պակաս մը թողուն, գեղը արժէք ունենալէ կը դադարէ և զօրութիւնը կը կորսնցնէ: Իր դեղը շատ պարզ է, շտտ ազդու և շտտ գործնական, ինչ որ կը հաստատեն նայն իսկ ենթականեր: Չը մոռնանք՝ աւելցնել թէ այս դեղի մասին հարցութեանը ներքին մի միայն ճամբորդութեանց միջոցին կը բարեհաճի ցո՛հացում տալ, իսկ ասոր համար իր գործատեղին դիմել՝ րոյորովին անօգուտ է: Մէկ խօսքով Պ. Արդուկեանց գոհունակութեանը և գնահատումին արժանացած է բոլոր ժողովուրդին, արմնց և կանանց, ծերոց և սղայոց, ի բաց առեալ Պաղըր գիւղի Տէր Մեծ Մօրուքեանը, որուն հանգիստը խանգարած է՝ Ուրբաթի պատարագը ընելու պարտադրած ըլլալով: Երկու Տէր Հայրը, սոյն յոգեկցուցիչ և ապարդիւն պարտադրութենէն ազատելու համար՝ կ'աղօթէ որ իւրականանայ հանդիստի օրուան Կիւրակէի վերածնունդը զրոյցը: Տարակոյս չկայ որ խնդիրը պիտի փոխուէր, եթէ Ուրբաթ օրի ժողովուրդը լեցուէր եկեղեցին, և Տէր Պապան կարենար օրականը չտակել. այն ատեն Ալլահ Իսաղը օրաւ պիտի բռնէր, փոխանակ դժգոհելու:

Շոգեհասուն արդէն իսկ Եէնի գիւղ հասած է: Միւս կողմը Ագդ. Հիւանդանոցի Օժանդակներու գիւանք՝ երկայն վիճաբանութիւններէ վերջ՝ որոշած է կարող բժշկի մը դիմել, որ կարենայ ներարկում մը ընել Պատ. Հոգաբարձութեան, զղացրնելու համար անոր թէ ամենատարրական օրէնքն է պատասխանել իրենց ուղղուած նամակներուն, իսկ եթէ նորաձեւութիւն է՝ չորս չարաթ անպատասխանի ձգելէ վերջ՝ թերթերով տեղեկացրնել արձարծուած խնդիրներու շուրջ և զո՞ւր կարգադրութիւնները, բնութիւն չմարդ Դիւանը դեռ բժիշկին անունը որոշելու վրայ էր, երբ Հաֆըզ՝ Պէօյիւքտէրէ կը պոտար. ստիպուած էին բաժնուիլ, խորհրդակցութեան շարունակութիւնը թողնելով յաջորդ օրուան:

Մեր պատուական ընթերցողներ անշուշտ կը զգան ծեծուած խնդիրներու կարեւորութիւնը, մէկ ու կէս ժամուան ճամբորդութիւնը կարծես օդանաւային

ճամբորդութեան մը վերածուած էր, իւրաքանչիւր կէս ժամը 5 վայրկեանի ինչեցնելով:

Ասոնցմէ դուրս, կան նաեւ վիճաբանողներ տիրացուական խնդիրներու շուրջ, նիւթ ունենալով Մայր եկեղեցւոյ Դպրաց Դաստ. սնտուկէն վասն ի վերուստ եղած 950 օռկիի առեղծուածային խնդիրը: Մէկ երկու խօսակցիցներ զարմանք կը յայտնեն թէ խնդիրը չէ պարզուած տակաւին, ուրիշներ կ'ըսեն թէ աճապարանք մտալ եղրակացութեան կը յանգեցնէ երբեմն և պատճառ կ'ըլլայ որ անմեղ մը յանդիման գատապարտուի. ի վերջոյ սա եղրակացութեան կուլան թէ անշուշտ առանց հաստատուն ապացոյցներու, լոկ եզրակացութեանց վրայ յենելով, կարելի չէ դատապարտել մէկը, մանաւանդ այնպիսի մէկը, որ իբր քառորդ դար անշահախնդրաբար եւ անձնազոհութեամբ ջանք չէ խնայած այդ օրինակելի հաստատութեան յառաջացման համար, մանաւանդ որ հրապարակի վրայ ալ կը վայելէ պատուաբեր համբաւ մը, որ ի բաց կը վանէ իր մասին ամէն ամբաստանութիւն և աւրատ: Մէկն ալ կը պոտար. թո՛ղ չարամտութեամբ ամբաստանեն զինքը, ո՛րքան որ կրնան, թո՛ղ լքեն զինքը իր գործակից ընկերները. արդարութիւնը իր դերը պիտի կատարէ և ուշ կամ կանոխ խնդրութիւնները պիտի որոշուին: Չը մոռնանք որ աղթուն՝ բաւ թուրմագ, կ'ըսէ թրքական առածը:

Վիճաբանողներն այնքան զայրոյթով կ'արտայայտուին որ պահ մը կարծեցի թէ Բըթի-Շանի մէջ իր դերը կատաղապէս պաշտպանել պիտոյզ դերասանի մը առջև կը գտնուիմ:

Ինչպէս կ'երեւակայէք. այս օրինակ խօսակցութիւններ ուղեւորութեան ճանձրոյթը կը փարատեն և ճամբան զղապպէս կը կարճեցնեն: Եւ չորս անգամ պիտի պատկերացնենք Պ. Նիհարեանի նախազոհութեան ներքեւ տեղի ունեցած վիճաբանութիւնները:

ԹԱԳԱ ԹԱԳԱ ՏԸԶ ՏԸԶ

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 8 - 14

- 8 Եւ. Դ. օր պից. հաչի, Էւ Ծնունդ Ս. Ած. անճի ի յԱԳ. : ՅԳ. Էւ Եւր. Էւս Ծն. Ս. Ած. անճի. Իսլ. Միւլլու:
- 9 Ուր. Ե. օր պից. հաչի :
- 10 Շբ. Տօն Ս. Եկեղեց. ի Գաւաղաշիս Ս. հաչի : Լու. Ժ. 20, ր. 00:
- 11 Կիր. Էւս. Չվերս :
- 12 Բ. Բ. օր հաչի : Յիւ. մեղեղոց :
- 13 Գ. Տօն Եկեղեցւոյ :
- 14 Դ. » » Պահ: ՅԳ. Էւ Եւր. հաչ :

ՏՊԱԳՐ 3. Գ. ՓԱԼԱԳԱՆԵՍՆ